

หลวงปู่โต๊ะ

ศิษย์พระตภาคผู้เปี่ยมเมตตา งดงามด้วยปฏิปทาและจริยาวัตร

หลวงปู่โต๊ะ ครูสอนกรรมฐานพ่อหลวง ร.9

หลายคนอาจไม่รู้จักภิกษุรูปนี้ ว่าท่านเป็นใคร มาจากไหน สำคัญอย่างไร **หลวงปู่โต๊ะ** หรือ **พระราชสังวรราภิรมย์ แห่งวัดประดู่ฉิมพลี** เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ภิกษุผู้สมณะและถ่อมตนรูปนี้ เป็นหนึ่งในพระอรหันต์ที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชศรัทธา เสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์เพื่อสนทนารธรรมด้วยบ่อยครั้ง โดยมากจะเป็นช่วงราวๆ 3-5 คู่ ส่วนใหญ่หลวงปู่โต๊ะจะสนทนารธรรมกับพระองค์ในพระอุโบสถ โดยข้อธรรมที่สนทนามักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับขันธ 5 หรือเบญจขันธ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ รวมทั้งทรงมาฝึกกรรมฐานกับหลวงปู่โต๊ะบ่อยครั้ง ตามคำแนะนำของสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ตั้งแต่เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งพระญาณสังวร เนื่องจากพระองค์เองก็ได้เรียนกรรมฐานกับหลวงปู่โต๊ะเช่นกัน

สมณะกรรมฐาน คือแนวทางที่หลวงปู่โต๊ะใช้สอน โดยใช้การเพ่งกสิณเป็นอุบายกรรมฐาน ให้ “เพ่งอารมณ์” ไปที่พระประธานตรงหน้า เพื่อจูงใจมีสมาธิ พร้อมบริกรรมคำว่า “พุทโธ” แล้วหลับตาจนกว่าจะปรากฏภาพนิมิต หรือนิมิตกสิณของพระประธานให้เห็นในจิต หรือแม้กระทั่งยามล้มตาก็ยังสามารถมองเห็นภาพนิมิตกสิณดังกล่าวเป็นภาพติดตา

ภูมิหลัง

พระราชสังวรราภิรมย์ (หลวงปู่โต๊ะ) เป็นชาวสมุทรสงคราม ถือกำเนิดในสกุล รัตนคอน ณ บ้านไถ่ คลองบางน้อย ต.บางพรหม อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม เป็นเด็กที่เฉลียวฉลาดว่องไว รู้ผิดชอบชั่วดี กตัญญู มีความขยันอดทน นิสัยอ่อนโยน มักตามพ่อแม่ไปวัดเป็นประจำ และหลายครั้งมักแอบไปวัดเพียงลำพัง เพื่อฟังการสวดมนต์ของพระภิกษุสามเณร จนสามารถท่องจำได้อย่างแม่นยำในบางบทบางตอน เมื่อเข้าสู่วัยหนุ่ม ท่านก็หาได้มีจิตใจฝึกฝนสติเพศดูจนรุ่นเดียวกันไม่ จึงนับว่าเป็นนิมิตหมายแห่งการดำเนินสู่บรรพชาแห่งการตัดวิญญะอย่างสิ้นเชิง

เข้าสู่ร่มกาสาวพัตร์

ครั้นเมื่อท่านมีอายุย่างเข้า 17 ปี ก็ได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดประดู่ฉิมพลี เมื่อในปี พ.ศ. 2477 โดยมีพระอธิการสุข เจ้าอาวาสวัดประดู่ฉิมพลีในสมัยนั้นเป็นพระอุปัชฌาย์ ท่านได้ตั้งใจศึกษาพระปริยัติธรรม ท่องเรียนพระสูตรต่างๆ ได้อย่างแม่นยำและว่องไว สนใจในการเจริญสมาธิกรรมฐานอย่างมุ่งมั่นมาตั้งแต่ครั้งยังเป็นสามเณร

พระอาจารย์พรหม ผู้บรมสอนสมาธิกรรมฐานให้กับท่านในสมัยนั้น เคยกล่าวไว้ว่า แทบทุกคืนจะเห็นสามเณรโตะหลบไปนั่งกรรมฐานเพียงลำพังในโบสถ์ บางครั้งก็ไปเดินจงกรมอยู่ในป่าริมคลองบางหลวงเพียงลำพัง ชอบเก็บตัวเงียบๆ พุคน้อย แต่ช่างชกถามอย่างฉะฉานในข้อธรรมต่างๆ

เมื่ออายุครบ 20 ปี ท่านได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ พัทธสีมาวัดประดู่ฉิมพลี มีฉายาในพระพุทธศาสนาว่า **“อินทสุวณฺโณ”** ตั้งใจสำเรียนปฏิบัติทั้งทางคณฤชระ และวิปัสสนาธุระ ด้วยความวิริยะอุตสาหะอย่างสม่ำเสมอ

ต่อมาพระอธิการคำเจ้าอาวาสวัดประดู่ฉิมพลีในสมัยนั้นได้ลาสิกขาบทออกไป ท่านจึงรับภาระหน้าที่เป็นเจ้าอาวาสวัดประดู่ฉิมพลี เมื่อท่านมีอายุได้ 26 ปี พรรษา 6 สืบมาจนถึงแก่กาลมรณภาพ

แม้ท่านต้องรับภาระเป็นเจ้าอาวาสวัดประดู่ฉิมพลี มีหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ แต่ก็มิย่อท้อต่อการศึกษาและการปฏิบัติทั้งทางคณฤชระและวิปัสสนาธุระด้วยความมุมานะ จนสอบนักธรรมตรีได้ เมื่อปี พ.ศ. 2455

ตอนเป็นเจ้าอาวาสใหม่ๆ ในช่วงออกพรรษา ท่านมักจะออกธุดงค์ไปยังสถานที่ต่างๆ และศึกษาวิปัสสนากรรมฐานกับพระอาจารย์หลายต่อหลายอาจารย์ บางครั้งก็หายเข้าไปในป่าลึกนานๆ เมื่อจำพรรษาในวัดมักชอบเก็บตัวเงียบๆ ภายในกุฏิ มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รักสันโดษ ตั้งมั่นในสัมมาปฏิบัติตลอดต้นชนปลายที่ทรงสมณเพศ ศึกษาพระธรรมจนแตกฉาน และเชี่ยวชาญในวิปัสสนาธุระจนเป็นที่ศรัทธาของผู้คนทุกชนชั้น ตั้งแต่พระมหากษัตริย์ เหล่าราชวงศ์ และสามัญชน

ปฏิบัติและจริยาวัตร

หลวงปู่โตะ ท่านเป็นผู้เยี่ยมด้วยความสะอาดแห่งความประพฤติทั้งทางกาย วาจา ใจ เปี่ยมด้วยจิตซึ่งทรงไว้ด้วยคุณธรรม กล่าวคือ ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุติ และวิมุตติญาณทัศนะตามลำดับ มีความองอาจกล้าหาญต่อการละชั่ว ทำดี ดำเนินตามรอยบาทวิถีที่พระศาสดา มีความสว่างไสวอยู่ด้วยสติปัญญาเป็นเครื่องส่องทาง ท่านเป็นผู้เกิดคุณศาสนธรรมไว้ได้ทั้งทางปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธอย่างเต็มภาคภูมิ

นอกจากนี้ ท่านยังเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณรอย่างใกล้ชิด ให้ความอนุเคราะห์สงเคราะห์อย่างสมเหตุสมผลอย่างสม่ำเสมอ ในการประชุมเพื่ออบรมธรรม ท่านจะเปิดโอกาสให้ผู้สนใจถามปัญหาธรรมะอยู่เป็นประจำ และสามารถตอบได้อย่างชัดเจน ยิ่งความกระจ่างให้บังเกิดแก่ผู้ชกถามอย่างน่าอัศจรรย์ แสดงให้เห็นว่าท่านเป็นผู้แตกฉานในธรรม ทั้งโดยอรรถและโดยพยัญชนะ

หลวงปู่ท่านเป็นผู้เพียบพร้อมไปด้วยอัปเจียนธรรม มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ถือตัว สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ ที่ได้ไปพบปะสนทนารธรรมกับหลวงปู่อย่างสม่ำเสมอมาตั้งแต่ครั้งที่ยังเป็นพระศาสนโสภณ ได้กราบอาราธนาให้หลวงปู่ไปสอนกรรมฐานบรรยายธรรมเป็นประจำที่วัดบวรนิเวศวิหาร แต่หลวงปู่ท่านก็ยังคงอ่อนน้อมถ่อมตน ทั้งที่พรรษาอายุกาลท่านมากกว่า

แม้ย่างเข้าสู่วัยชรา หลวงปู่ไต่ก็ยังคั่งนึ่งบำเพ็ญสมณธรรมจนถึงเวลาติดดิน บางวันล่วงถึงเที่ยงคืน โดยไม่ย่อท้อต่อความเสื่อมของสังขาร และทุกขเวทนาที่เกิดขึ้น สมเป็นศิษย์พระตถาคตผู้งดงามด้วยความประพฤติทั้งภายนอก และภายในอย่างไม่มีที่ติ ซื่อตรงต่อตนเอง และพระธรรมวินัย

หลวงปู่ไต่สิ้นลมด้วยอาการสงบคุณอนหลับไป ในวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ.2524 เวลา 09.55 น. สิริอายุ 93 ปี 10 เดือน กับ 22 วัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดให้เชิญศพไปตั้งที่ศาลา 100 ปี วัดเบญจมบพิตร พระราชทานเกียรติยศศพเป็นพิเศษ พร้อมฉัตรเบญจาเครื่องประกอบเกียรติยศครบทุกประการ เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล 7 วัน 50 วัน 100 วัน และตามโอกาสอันควรหลายวาระ ในการบำเพ็ญพระราชกุศลออกเมรุและพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธาน นับเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเมตตาพระสงฆ์ราชาภิกษุทั้งหลาย ตลอดจนศิษยานุศิษย์ทุกคนอย่างหาที่สุดมิได้

แม้หลวงปู่ไต่จะละสังขารไปแล้ว แต่ท่านได้ทิ้งแบบอย่าง ศีลวัตรปฏิบัติอันงดงาม และแนวทางการภาวนาแบบสมณะเป็นมรดกให้ศิษยานุศิษย์นำไปฝึกปฏิบัติเพื่อเข้าสู่บรรณนิพานสืบไป

ณ สัทธา
อุทยานไทย